

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

Випуск 3

Засновано у 2015 році

Рівне – 2016

УДК 37 : 005.591.6

I - 66

ББК 74.200

Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 3 / упоряд. О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Н. М. Гринькова, Т. С. Ціпан та ін. – Рівне : РДГУ, 2016. – 327 с.

До збірника увійшли наукові праці, здійснені у галузі теорії і методики виховання. Статті спрямовані на багатоаспектне висвітлення основних напрямів, сучасних підходів до змісту, форм і технологій виховного процесу, починаючи від дошкілля і завершуючи вищою школою.

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Петренко Оксана Борисівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Заступники головного редактора: **Гринькова Надія Михайлівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Відповідальний секретар: **Ціпан Тетяна Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної ради:

Сухомлинська О. В., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, Академік-секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України;

Бех І. Д., доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Інституту проблем виховання НАПН України;

Пустовіт Г. П., доктор педагогічних наук, професор, Учений секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України;

Павелків Р. В., доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Коберник О. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Лобода С. М., доктор педагогічних наук, професор, доктор габілітований, професор звичайний Вищої школи інформатики і прикладних наук (м. Лодзь, Республіка Польща).

Члени редколегії:

Безкоровайна О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Вербець В. В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної, навчально-методичної роботи та гуманітарної політики Рівненського державного гуманітарного університету;

Войтович І. С., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та методики викладання інформатики Рівненського державного гуманітарного університету;

Лісова С. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики професійної освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Литвиненко С. А., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету;

Карпенчук С. Г., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Поніманська Т. І., кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології (дошкільної і корекційної), проректор з наукової роботи Рівненського державного гуманітарного університету;

Федяєва В. Л., доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Херсонського державного університету;

Шугасва Л.М., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету;

Яшук І. П., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкової освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії;

Бісовецька Л. А. кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методик початкового навчання РДГУ;

Дупак Н. В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання РДГУ.

Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 21161-10961Р.

Упорядники: проф. **Петренко О.Б.**, доц. **Ціпан Т.С.**

Науково-бібліографічне редагування: **наукова бібліотека РДГУ**

Рецензент: **Федяєва В. Л.** - доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Херсонського державного університету

Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол №5 від 26 травня 2016 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

ЗМІСТ

Сухомлинська О. В. В. О. Сухомлинський про життєві (вітальні) потреби дітей: піклування і захист.....	6
Пустовіт Г. П. Педагогіна складова дозвіллевої діяльності дитини у позашкільних навчальних закладах: соціокультурні виклики.....	15
Павелків Р. В. Роль навчання і виховання у формуванні моральної свідомості особистості молодшого школяра.....	27
Петренко О. Б. Постнекласична парадигма освіти й виховання: теоретичний аналіз.....	40
Потапчук Т. В. Педагогічні умови формування у студентів позитивного ставлення до навчання на заняттях із хорового класу.....	49
Budz I. F. Prospects in gifted education development: worldwide tendencies.....	56
Антонець Н. Б. Мікроісторія освіти: Ровенська школа-інтернат № 1 у долі її вихованців (початок 1960-х рр.).....	64
Бісовецька Л. А. Роль періодичної преси у формуванні особистості школяра.....	74
Бричок С. Б. Психолого-педагогічна діагностика у роботі куратора студентської групи.....	82
Ганжа М. В. Вплив мистецтва дизайну на виховання патріотичних почуттів молодших школярів.....	90
Гринькова Н. М. До проблеми формування педагогічної компетентності батьків з питань морального виховання молодших школярів в умовах позашкільного навчального закладу.....	98
Гудовсек О. А. Інноваційна технологія диференційованого навчання Світлани Логачевської.....	108
Жданович Ю. М. Теоретичні засади організації змістовного дозвілля для дітей переселенців.....	114
Петренко С. В. Мультимедійні презентації як інноватика у виховній діяльності.....	122
Семенов О. С. Психолого-педагогічні чинники та закономірності формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника у позашкільному навчальному закладі.....	129
Сергєєва Н. В. Психолого-педагогічні методи дослідження ціннісно-орієнтованої активності підлітків.....	139
Сойчук Р. Л. Особливості організації проектної діяльності у процесі виховання національного самоствердження учнівської молоді.....	146
Стельмашук Ж. Г. Педагогічні умови ефективної взаємодії сім'ї і школи у вихованні дисциплінованості учнів.....	155
Трохимчук І. М. Дослідницька діяльність як засіб формування екологічної вихованості учнів.....	165
Ціпан Т. С. Професійна компетентність сучасного вчителя.....	174

Ярмошук О. О., Василюк В. М. Використання мнемотехніки як активного методу навчання на заняттях зі студентами спеціальності «Фізичне виховання»	182
Добрики молодих науковців	
Баліка Л. М. Бібліопедагогіка як наука про вивчення читацьких інтересів.....	190
Бірюк Д. О. Інноваційні підходи як стратегія й педагогічна умова реалізації менеджменту у вітчизняних вищих педагогічних освітніх закладах початку ХХІ століття	195
Брончук О. Л. Роль поетичного слова як засобу стимулювання творчої активності молодших школярів	208
Булавіна Ю. В. Організація правового виховання учнівської молоді у загальноосвітніх навчальних закладах як педагогічна проблема	212
Гаврилюк О. С. Морально-естетичне виховання молодших школярів засобами мистецтва	220
Давидюк І. В. Основні інноваційні напрями підготовки майбутніх вчителів початкових класів до оздоровчо-спортивної роботи.....	226
Долженко С. Г. Попередження неуспішності молодших школярів як психолого-педагогічна проблема (50-80-ті роки ХХ ст.)	232
Кашуба А. А. Теоретичні аспекти підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації змагальної діяльності зі спортивних ігор	245
Котлярчук Г. Й. Формування в учнів основної і старшої школи пізнавального інтересу до природи за допомогою ТРВЗ-технології у процесі вивчення української літератури.....	251
Максимюк Л. П. До питання професійно-педагогічної культури вчителя.....	256
Мар'юсик І. В. Ігрова діяльність як засіб формування еколого-валеологічної культури молодших школярів	263
Михальчук Ю. Б. Естетичне світосприймання як соціально-педагогічна проблема	270
Паврозник В. Ю. Естетичне виховання дітей молодшого шкільного віку засобами мистецтва.....	275
Пироженко П. В. Гуманізація навчального процесу як складова реформи шкільної освіти в КНР	280
Пташук О. А. Естетична культура особистості як мета естетичного виховання: теоретичний аналіз	289
Стрілецька К. А. Казкотерапія як метод формування моральних якостей молодших школярів	295
Федорук О. М. Професійна підготовка документознавця в інформаційному середовищі як об'єкт педагогічного дослідження	303
Шелюк Г. В. Специфіка виховного процесу у початкових школах Св. Синоду (на матеріалах журналу «Церковно-приходская школа»)	308
Шидловський А. І. Змістовно-організаційні особливості технології формування професійної компетентності майбутніх учителів фізико-технологічного профілю.....	318

эстетическое развитие, личность.

Abstract. In the article on the basis of analysis of this problem in scientific theory the nature of the scientific notion “aesthetic culture” is elucidated and clarified, its role and place in the aesthetic education of individual is defined. It is proved that in the process of aesthetic education the aesthetic development of a personality and development of it’s aesthetic culture is formed. The main tasks of forming a personality's aesthetic culture and the components of the process of aesthetic education such as aesthetic consciousness and aesthetic activity are defined. It is determined that forming of aesthetic culture of the society which is developing and a personality is the main purpose of aesthetic education in modern conditions of the development the national system of education. It is proved that education plays a very important role in the implementation of aesthetic development of the personality, because it ensures systematic transmission of aesthetic culture of the society in its various manifestations (spiritual and physical). In the paper attention is accented at the fact that in the process of aesthetic education and aesthetic culture of a personality as a part of general spiritual culture is enriched.

Key words: aesthetic education, aesthetic culture, aesthetic development, personality.

Стаття надійшла до редакції 25.05.2016

К. А. Стрілецька

КАЗКОТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Анотація. Стаття присвячена проблемі формування моральних якостей у молодших школярів методом казкотерапії, який розглядається як процес пошуку змісту, розшифровки знань про світ і систему взаємин у ньому; як процес утворення зв'язку між казковими подіями і власною поведінкою у реальному житті. Схарактеризована класифікація казок за тематикою і стилістикою; наведені приклади казок, які допомагають сформуванню чоловічі і жіночі риси характеру. Представлені казки, які допомагають формувати у молодших школярів моральні якості і риси характеру.

Ключові слова: казка, метод казкотерапії, молодший школяр, моральні якості та риси.

Постановка проблеми. Значні соціально-економічні та політичні зрушення, що переживає нині Україна, актуалізували низку проблем, пов'язаних із духовним життям суспільства: дефіцит милосердя і взаєморозуміння, відчуження людей один від одного, вияви байдужості, безсердечності, емоційної товстошкірості. Причини виникнення такої

ситуації – як в мікросоціальних явищах, так і в прорахунках морального виховання загалом і моральної культури зокрема.

Моральна культура є важливою характеристикою суб'єкта (на рівні соціальної системи, спільноти, особистості) у певній сфері його діяльності – економічній, правовій, мистецькій, науковій, релігійній тощо.

Відповідно до вищезазначеного проблема виховання високоморальної, духовно розвиненої особистості набуває все більшої актуальності, оскільки озлобленість, агресивність, грубість, байдужість є характерними рисами досить значної частини сучасної молоді, в тому числі й молодших школярів. Аморальні установки набувають майже культового значення.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Аналіз наукових джерел засвідчує, що вивчення різних аспектів морального виховання здійснювалось філософами, педагогами, психологами у різні періоди розвитку суспільства.

Сучасними вченими проблема морального виховання особистості розглядається різнопланово, і, зокрема, у таких аспектах: структура моральної свідомості (В. Зибковець, І. Мар'єнко та ін.), виховання моральної культури особистості (Т. Гуменникова, В. Бачинін), формування моральної активності дітей (І. Зайцева, Л. Крайнова), характеристика емоцій і почуттів та їх класифікація (Є. Богданов, Б. Додонов, А. Запорожець, К. Платонов, О. Чебикін та ін.), роль почуттів у процесі морального виховання дітей (В. Блюмкін, Г. Гумницький, І. Свядковський, М. Стельманович, В. Сухомлинський та ін.).

У низці досліджень розглядаються різні засоби морального виховання дітей: національний фольклор (О. Алексейчук, О. Барабаш, А. Богуш, С. Горбенко, Л. Калуська, М. Стельмахович та ін.), художня література (Н. Ільїнська, Т. Ружевич та ін.), казка (А. Богуш, Т. Гризоглазова, Н. Жук, С. Литвиненко, В. Сухомлинський, А. Щербо та ін.), театральна творчість дітей (С. Нікорова, Т. Шевчук) тощо.

Проте проблемі впливу казкотерапії на розвиток моральних якостей і рис характеру, моральної культури молодших школярів ще не приділено належної уваги. Хоча ефективність цього методу ґрунтується на розумінні дитини як творчої особистості. Адже у кожній дитини є своя життєва історія, у цій історії є і веселі, і сумні моменти. Є ситуації, які хочеться пригадати, можливо, по-новому осмислити вчинки, але доступ до них «за сімома замками» і казкотерапія – це ключик.

Тому **мета статті** полягає у розкритті казкотерапії, як ефективному методу формування моральної культури молодших школярів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Головною метою морального виховання на сучасному етапі є цілеспрямований свідомий процес формування гармонійної особистості, що включає гуманність, працелюбність, чесність, правдивість, дисциплінованість, почуття відповідальності, власної гідності, виховання патріотизму, любові до Батьківщини. На цій основі формуються особистісні риси людини, які включають в себе національну самосвідомість, розвинену духовність,

моральну, художньо-естетичну, правову, трудову, фізичну, екологічну культуру, розвиток індивідуальних здібностей і таланту.

Казкотерапія – це психолого-педагогічний метод, синтез багатьох досягнень психології, педагогіки, психотерапії і філософії різних культур. Під поняттям «казко терапія» ми розуміємо способи передачі знань про духовні шляхи і соціальну реалізацію людини.

Метою казкотерапії є підведення дитини до усвідомлення своєї внутрішньої сутності, своєї єдності і неповторності, до відчуття гармонії з собою й оточуючим світом. Основною частиною цього методу є започатковане В. Сухомлинським створення казкової атмосфери, особливого ритуалу входження в казку. У процесі казкотерапії особистість навчається сприймати себе такою, якою вона є, усвідомлювати себе й інших людей, кожного як неповторну індивідуальність. При цьому казки розуміються не як цікаве дозвілля чи приємне, доступне дитині заняття, а як суттєвий механізм розвитку у дитини тонкого розуміння світу, внутрішнього стану людей, спосіб зняття тривоги, агресії та виховання впевненості в своєму майбутньому. За допомогою казок долаються негативні сторони респондентів.

Метод казкотерапії включає читання казок та створення малюнків (ілюстрацій) за їх змістом; використання різних видів театру для обігрування казки; гра-драматизація за сюжетом казки; створення казки своїми руками (виготовлення іграшок, книжок на заняттях з художньої праці).

Слухання казки, на думку вчених, допомагає молодшому школяру навчитися розуміти внутрішній світ героїв, а через них і внутрішній світ інших людей, вчить співчувати їм, набути впевненості у собі. Використання тематичного багатства казок істотно впливає на формування культури поведінки у молодших школярів, позначається на їхній поведінці та вчинках.

І саме особливості казки визначаються тим, що вона несе не просто певну інформацію, а викликає в дитини емоційні переживання.

За тематикою і стилістикою казки можна розділити на кілька груп, але зазвичай дослідники виділяють три: казки про тварин, чарівні казки і побутові (сатиричні).

1. Казки про тварин. Маленьких дітей, як правило, привертає світ тварин, тому їм дуже подобаються казки, в яких діють звірі й птахи. У казці тварини набувають людські риси – думають, діють, говорять. По суті, такі образи несуть дитині знання про світ людей, а не тварин.

У цьому виді казок зазвичай немає виразного поділу персонажів на позитивних і негативних. Кожен із них наділений якоюсь однією рисою, притаманною йому особливістю характеру, яка й обігрується в сюжеті. Так, традиційна риса лисиці – хитрість, тому мова йде звичайно про те, як вона дуриє інших звірів. Вовк жадібний і нерозумний, у взаєминах з лисицею він неодмінно потрапляє в халепу. У ведмедя не настільки однозначний образ, ведмідь буває злим, а буває і добрим, але при цьому

він завжди залишається недотепою. Якщо в такій казці з'являється людина, то вона неодмінно виявляється розумнішою і за лисицю, і за вовка, і за ведмедя. Розум допомагає їй здобувати перемогу над будь-яким супротивником. Тварини в казці дотримуються принципу ієрархії: найбільш сильного всі визнають і головним. Це лев чи ведмідь. Вони завжди виявляються на верху соціальної драбини. Це зближує казки про тварин із байками, що особливо добре видно по присутності в тих і інших подібних моральних висновків – соціальних та загальнолюдських. Діти легко засвоюють: те, що вовк сильний, зовсім не робить його справедливим (наприклад, у казці про сімох козенят). Співчуття слухачів завжди на стороні справедливих, а не сильних.

2. Чарівні казки. Це найпопулярніший і найулюбленіший дітьми жанр. Все, що відбувається в чарівних казках, фантастично і суттєво за завданням: її герой, потрапляючи то в одну, то в іншу небезпечну ситуацію, рятує друзів, знищує ворогів – бореться не на життя, а на смерть. Небезпека представляється особливо сильною, страшною тому, що головні противники його – не звичайні люди, а представники надприродних темних сил: Змій Горинич, Баба Яга, Кошій Безсмертний та інші. Здобуваючи перемоги над цією нечистю, герой ніби підтверджує високий людський початок, близькість до світлих сил природи. У боротьбі він стає ще сильнішим і мудрішим, набуває нових друзів і отримує повне право на щастя – для задоволення маленьких слухачів.

У казках не буває непоправних життєвих бід, разом із тим вони не приховують і те, що реальний світ знає тяжкі людські страждання, але все закінчується благополучно завдяки диву. Уявна чудова перемога добра над злом завжди активізує почуття дитини. Потреба у справедливості, прагнення подолати життєві негаразди назавжди робляться частиною її світовідчуття. Це надзвичайно важливо для формування у людини життєвої стійкості і якостей борця за справедливість. Чарівна казка з її стійкою композицією привчає дитину логічно мислити: події в ній розгортаються в строгій послідовності.

3. Побутова (сатирична). Побутова сатирична казка століттями вбирала в себе характерні риси життя народу і його ставлення до можновладців, зокрема до суддів, чиновників. У побутових казках з'являються часом і персонажі-тварини, а можливо і поява таких абстрактних діючих осіб, як Правда і Кривда, Горе-Нещастя. Головне тут не підбір персонажів, а сатиричний осуд людських вад і недоліків.

Казка відіграє дуже велику роль у формуванні моральних якостей дитини. І з самого початку треба відзначити гендерний підхід казки. У гендерному відношенні всі казки допомагають сформувати чоловічі і жіночі риси характеру.

Наприклад, казки для формування чоловічих рис характеру – «Троє поросят», «Колобок». У казці «Троє поросят» дається успішний сценарій перемоги над переважаючим за силою противником, а в казці «Колобок» міститься найважливіше попередження про те, за яких умов можна зазнати поразки, про дотримання правил безпеки. У протистоянні з одним

супротивником потрібна сила, з іншим – обережність і завбачливість, з третім – надійна команда, з четвертим – тактична бесіда. Казки з чоловічим характером містять три важливих для хлопчика ідеї: по-перше – адекватне сприйняття реальності, по-друге – уявлення про ворога і небезпеку, по-третє – бажання перемогти ворога. Вони символічно дають хлопчикові знання стратегії і тактики в боротьбі з противником. Надійний притулок, об'єднання сил, удача, знання, використання власної переваги та слабких сторін супротивника – ось складові успіху. Все, що хлопчик запам'ятовує в дитинстві, накладає відбиток на його доросле життя. Народні казки формують у майбутніх чоловіків такі риси, як вміння протистояти труднощам, мужність, відвагу перед ворогом, повагу і любов до мами (жінки) .

Казкові історії містять інформацію про динаміку життєвих процесів. У казках можна знайти перелік людських проблем і образні способи їх розв'язання. Слухаючи казки в дитинстві, людина накопичує певний символічний «банк життєвих ситуацій». Цей «банк» може бути активований, якщо виникне потреба, а не буде ситуації – так і залишиться в пасиві. У процесі психоаналізу ми звертаємося як до життєвого досвіду дитини, так і до її казкового «банку життєвих ситуацій». Часто це дає можливість знайти потрібне рішення і сприяє формуванню моральних рис і якостей.

Ми згрупували казки відповідно до тих моральних якостей і рис характеру, які вони допомагають формувати у молодших школярів.

Таблиця 1

ВПЛИВ КАЗОК НА ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ РИС ТА ЯКОСТЕЙ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Назва казки	Моральні якості, які формують казки
«Зайчик і місяць»	Дбайливе ставлення до тварин, чуйність, вдячність, небайдужість до чужої біди.
«Куди поспішали мурашки»	Товариськість, бажання допомагати один одному, турботливість.
«Їжачок»	Працьовитість, товариськість.
«Як білочка дятла врятувала»	Любов до тваринного світу, бажання піклуватися про них, чуйність, взаємодопомога, співчуття, жалість, товариськість, вдячність.
«Зайчик і горобина»	Взаємодопомога, товариськість.
«Лисичині ліхтарики»	Співчуття, турбота про інших, небайдужість.
«Одне-єдине в світі макове зернятко»	Вміння цінувати дружбу.
«Флейта і вітер»	Скромність, вміння цінувати свою працю і працю інших, душевність, доброта.
«Лисиця й миша»	Сміливість, винахідливість, рішучість.
«Хай будуть соловей і жук»	Мудрість, повага до оточуючих.

«Куди поспішали мурашки»	Товариськість, бажання допомагати один одному, турботливість
«Як Білочка Дятла врятувала»	Уміння співчувати чужій біді, допомагати в скрутну хвилину.
«Фіалка і Бджілка»	Почуття дружби, вміння застерігати від біди.
«Журавель і Папуга»	Любов до Батьківщини, бажання долати перешкоди заради повернення на рідну землю.
«Гавеня і Соловей»	Любов до мами, уміння співчувати, надавати посильну допомогу тим, хто її потребує
«Одинока вербичка»	Уміння самокритично ставитись перш за все до себе, тактовно поводитись з іншими.
«Як Півник ночував на яблуні»	Дотримання правил поведінки, уміння виправляти свої помилки.
«Білка й Добра Людина»	Любов до природи, бажання оберігати її красу та мешканців, не зловживати їх довірою.

Казки жодною мірою не можна розглядати як цікаве дозвілля чи приємне, доступне дитині заняття; навпаки, це дуже суттєвий механізм розвитку у дитини тонкого розуміння світу, внутрішнього стану людей, спосіб зняття тривоги, агресії та виховання впевненості в своєму майбутньому. За допомогою казок можна долати негативні сторони особистості, яка знаходиться в стадії формування. Досліджуючи вплив методу казок на молодших школярів, ми звернули увагу на те, що діти дуже люблять слухати неймовірні історії, які розширюють їхнє пізнання і світогляд, показують, що, окрім реального, існує казковий світ пригод і перемог. Саме через казки діти отримують знання про людину, людські проблеми і шляхи їх розв'язання. Розвиток особистості молодшого школяра буде більш ефективним, якщо школяр не просто уявить собі казку, але і сам безпосередньо зіткнеться з нею. Потрапляючи в казку, школяр легко сприймає «казкові закони» – норми і правила поведінки, що іноді з великими зусиллями прищеплюються їм батьками і педагогами.

При використанні казки як психотерапевтичного засобу молодший школяр і дорослий учаться осягати внутрішній світ і напрямок думок іншої людини. Продумуючи долі головних героїв, проживаючи казкові ситуації, молодший школяр багато в чому формує в себе картину світу. У залежності від цього молодший школяр сприймає різні ситуації і діє по-різному.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Казкотерапія – метод, що використовує казкову форму для інтеграції особистості, для розширення свідомості й удосконалення взаємодії з навколишнім середовищем.

Розглянуті особливості застосування казкотерапії при роботі сприяє розвитку таких моральних рис, як доброта, справедливість, вірність, почуття відповідальності, товариськості, прагнення прийти на виручку, співчуття до інших, виховується краса душі тощо. що казки допомагають сіяти в серцях дітей віру в перемогу добра, гарний початок у людині. Тільки той, хто вірить

в добро і красу, сам хоче бути хорошим, і поступово стає ним.

Список використаних джерел:

1. Гагарін М. Критерії добору української народної казки для виховання морально-естетичних почуттів / М. Гагарін // Початкова школа. – 2006. – № 1. – С. 55-58.
2. Геник М. Моральне виховання учнів засобами народознавства / М. Геник // Початкова школа. – 2007. – № 7. – С. 46–49
3. Зинкевич-Евстигеева Т. Практикум по сказкотерапии / Т. Зинкевич-Евстигеева, Т. Грабенко. – СПб. : Питер, 2001. – 315 с.
4. Киричок В. А. Моральне виховання: метод. посіб. для вчителів / В. А. Киричок. – К. : Центр учбової літератури, 2003. – С. 10–32.
5. Кузнецова О. А. Педагогічні умови формування моральних норм поведінки молодших школярів / О. А. Кузнецова. – Миколаїв : ЛІОН, 2004. – 154 с.
6. Прокопова О. Казка як ефективний засіб збагачення морального досвіду вчителів / О. Прокопова // Українська література в загальноосвітній школі. – 2006. – № 4. – С. 24–27.
7. Подольська Є. А. Культурологія: навчальний посібник / Є. А. Подольська, В. Д. Лихвар, К. А. Іванова. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – С. 6–27.
8. Шагай Н. М. Психолого-педагогічні засади морального виховання молодших школярів / Н. М. Шагай // Науковий вісник РОШКПК. – Рівне, 2005. – Вип. 5.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED:

1. Naharin M. Kryteriyi doboru ukrayinskoyi narodnoyi kazky dlya vykhovannya moral'no-estetychnykh pochuttiv [Criteria for the selection of Ukrainian folk tales for the education of moral-aesthetic feelings] / M. Naharin // Pochatkova shkola. – 2006. – №1. – S.55-58. (in Ukrainian)
2. Henyk M. Moralne vykhovannya uchniv zasobamy narodoznavstva [Moral education of pupils by means of ethnology] / M. Henyk // Pochatkova shkola. – 2007. – № 7. – S.46 -49. (in Ukrainian)
3. Zinkevich-Evstiheeva T. Praktikum po skazkoterapii [Exercise-book on fairy tale therapy] / T. Zynkevych- Evstyheeva, T. Hrabenko – SPb. : Pyter, 2001. – 315 s. (In Russian)
4. Kyrychok V. A. Moralne vykhovannya [Moral education]: metod. posib. dlya vchyteliv / V.A.Kyrychok. - K.: Tsentr uchbovoyi literatury, 2003. – s. 10-32. (in Ukrainian)
5. Kuznetsova O.A.Pedahohichni umovy formuvannya moralnykh norm povedinky molodshykh shkolyariv [Pedagogical conditions of formation of moral norms of behavior of junior schoolchildren] / O.A.Kuznetsova. – Mykolayiv: ILION, 2004.-154 s. (in Ukrainian).
6. Prokopova O. Kazka yak efektyvnyy zasib zbahachennya moralnoho dosvidu vchyteliv [The tale as an effective means of enriching the moral experience of teachers] / O. Prokopova // Ukrayins'ka literatura v

- zahal'noosvitniy shkoli. – 2006. – №4. – S.24-27. (in Ukrainian)
7. Podolska Ye.A. Kulturolohiya [Cultural studies]: navchalnyy posibnyk / Ye.A.Podolska, V.D Lykhvar, K.A.Ivanova. – Kyiv: Tsentr navchalnoyi literatury, 2003, s.6-27. (in Ukrainian)
  8. Shahay N. M. Psykholoho-pedahohichni zasady moralnoho vykhovannia molodshykh shkolyariv [Psychological and pedagogical foundations of moral education of junior schoolchildren] / N. M. Shahay // Naukovyy visnyk ROIPKP. - Rivne, 2005. - Vyp.5. (in Ukrainian)

Аннотация. Стаття посвящена проблемі формування моральних якостей у младших школьників методом казкотерапії, який розглядається як процес пошуку смислу, розшифровки знань о мирі і системі взаимоотношень в нем; як процес образования зв'язи между казочними событиями і собственним поведінням в реальній житті. Дана характеристика казок по их тематике і стилістике; приведені приклади казок, которые допомагають сформувати женские і мужские качества характера. Представлені казки, которые допомагають сформувати у младших школьників моральні качества і черты характера.

Ключевые слова: сказка, метод казкотерапії, младший школьник, моральні качества і черты.

Abstract. The paper deals with the problem of formation of moral qualities in junior schoolchildren by the method of fairytale therapy, which is considered as a process of search for meaning, decoding knowledge about the world and the system of interrelations in it; as the process of formation of connection between a fabulous event and their own behavior in real life. Classification of fairy-tales according to theme and style are highlighted; several examples of tales that help to form male and female traits and qualities of character in junior pupil are given. Fairy-tales which help form such traits of character in pupils of primary school are presented/

The fairytale is regarded as a very significant mechanism for the development of a child's delicate understanding of the world, the inner state of a personality, a way of relieving anxiety, aggression and nurturing confidence in the future, which overcome the negative aspects of the personality, which is in its formative stages. Exploring the influence of the method of fairytales for junior pupils it is concluded that by means of fairy-tales, children acquire knowledge about man, human problems and their solutions.

Keywords: tale, fairytale therapy method, junior schoolchildren, moral qualities and traits.

Стаття надійшла до редакції 17.05.2016

О. М. Федорук

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ДОКУМЕНТОЗНАВЦЯ

Наукове видання

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ
Збірник наукових праць

Випуск 3

Упорядники:
проф. **Петренко О.Б.**, доц. **Ціпан Т.С.**

Науково-бібліографічне редагування:
наукова бібліотека РДГУ

Підписано до друку 26.05.2016 р.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 22,7. Замовлення №191/1. Наклад 300

Віддруковано засобами різнографічного друку
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету
33027, Рівне, вул. С.Бандери, 12; тел.: 0-362-26-48-83

I – 66   **Інноватика у вихованні** : зб. наук. пр. Вип. 3 / упоряд.
О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Н. М. Гринькова,
Т. С. Ціпан та ін. – Рівне : РДГУ, 2016. – 327 с.

УДК 37 : 005.591.6
ББК 74.200

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2016